

Công bố nghiên cứu khoa học với quốc tế ở các trường đại học Việt Nam và những gợi ý định hướng cho cơ sở giáo dục nghề nghiệp

Nguyễn Thành Đăng Khoa*, Quách Khoa Đức**, Phan Lê Duy**

*Khoa Ngoại ngữ, Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai

**Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai

Received: 6/08/2024; Accepted: 15/08/2024; Published: 27/8/2024

Abstract: Enhancing the international position of scientific research projects has been a top priority for Vietnamese universities in recent years. Because international publication not only contributes to affirming the capacity of the research team but also enhances the reputation of the educational institution. These efforts have brought encouraging results, which can determine the level of scientific research activities of universities. Deeply aware of the importance of scientific publication internationally, the article analyzes valuable experiences from Vietnamese universities, thereby proposing appropriate directions for vocational education institutions.

Keywords: International, scientific research, University, Vietnam, vocational education schools.

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, nâng cao năng lực NCKH và đẩy mạnh công bố quốc tế là mục tiêu trọng tâm của các cơ sở giáo dục đại học (GDĐH) Việt Nam. Không những vậy, công bố khoa học được xem như thước đo phản ánh trình độ phát triển khoa học công nghệ và sức cạnh tranh của các cơ sở GDĐH. Điều này được minh chứng qua sự gia tăng liên tục số lượng công bố quốc tế thuộc Scopus của các trường đại học Việt Nam, từ 8.958 bài năm 2018, lên đến 18.441 bài năm 2022 và đạt mức 19.490 bài trong năm 2023 [4]. Bài viết, nghiên cứu một số thành công cũng như những hạn chế công bố quốc tế trong NCKH ở các trường đại học Việt Nam, trên cơ sở đó đề xuất một số định hướng công bố quốc tế về NCKH cho cơ sở giáo dục nghề nghiệp trong thời gian tới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng công bố quốc tế về NCKH trong các cơ sở đào tạo tại Việt Nam.

Nỗ lực NCKH và công bố quốc tế ở các cơ sở GDĐH của Việt Nam ngày càng được chú trọng trong những năm gần đây. Nhờ đó, số lượng và chất lượng các công trình nghiên cứu và công bố đã có bước tiến đáng kể. Chỉ tính riêng giai đoạn từ năm 2018 đến năm 2023, số lượng bài viết được công bố quốc tế thuộc cơ sở dữ liệu Scopus của Việt Nam đã tăng hơn 1.000 bài. Sự tăng trưởng vượt bậc này là kết quả của việc nâng cao tiêu chuẩn chất lượng và chính sách ưu đãi dành cho hoạt động nghiên cứu,

góp phần thúc đẩy sự tiến bộ của các nhóm nghiên cứu tại các cơ sở GDĐH Việt Nam. Trong giai đoạn từ tháng 01 năm 2022 đến hết tháng 07 năm 2024, có 67 cơ sở GDĐH đã đóng góp lượng công bố quốc tế lớn nhất, chiếm 83,5% tổng số bài viết của cả nước. Nổi bật là các chuyên ngành nghiên cứu được công bố trên tạp chí Scopus với số lượng bài báo vượt quá một nghìn bài bao gồm: Khoa học tự nhiên, Kỹ thuật, Khoa học máy tính, Khoa học sự sống và nông nghiệp thú ý, Toán, Khoa học xã hội, nghệ thuật và nhân văn. Các lĩnh vực khác như sức khỏe, Kinh doanh, quản trị và kế toán, Kinh tế và tài chính, Năng lượng... số lượng bài nghiên cứu công bố trên Scopus còn khiêm tốn [4].

Nắm bắt tầm quan trọng của việc công bố quốc tế, góp phần nâng cao vị thế của các nhà khoa học và uy tín của nhà trường, hiện nay các cơ sở GDĐH trong nước đã triển khai nhiều biện pháp nhằm thúc đẩy hoạt động công bố quốc tế các công trình NCKH.

Trong giai đoạn từ năm 2018 đến năm 2023, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia Hà Nội) đã đạt được những thành tựu đáng ghi nhận về hoạt động NCKH quốc tế. Số lượng bài báo công bố quốc tế của trường đã tăng trưởng vượt bậc, từ 79 bài vào năm 2018 lên đến 1.711 bài vào năm 2023. Sự tăng trưởng này không chỉ về số lượng mà còn phản ánh rõ nét sự nâng cao chất lượng nghiên cứu. Tuy nhiên, mặc dù số lượng bài báo công bố quốc tế đã tăng đáng kể, nhưng vẫn tồn tại thực

trạng tập trung chủ yếu vào một số ít nhà khoa học có kinh nghiệm quốc tế. Đa số những nhà khoa học này thuộc nhóm tuổi từ 30 đến 50, từng được đào tạo ở ngoài nước. Minh chứng rõ nét cho điều này là trong năm học 2022-2023, trường đạt được số lượng bài báo công bố quốc tế nhiều nhất, nhưng chỉ có 4 nhà khoa học được vinh danh trên bảng xếp hạng quốc tế. Dù sở hữu ĐNGV hùng hậu với 344 thành viên, bao gồm 70 phó giáo sư, 5 giáo sư, 133 tiến sĩ và 147 thạc sĩ, nhà trường vẫn chưa đạt được số lượng nhà khoa học có công bố quốc tế như mong đợi [1].

Trường Đại học Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh (UEH) đã thể hiện một cam kết mạnh mẽ trong việc thúc đẩy hoạt động NCKH, bằng việc triển khai những chính sách và biện pháp đổi mới sáng tạo. Kể từ năm 2018, UEH đã triển khai một chiến lược toàn diện nhằm thúc đẩy hoạt động NCKH hướng đến mục tiêu quốc tế hóa. Nỗ lực này được thể hiện rõ nét qua việc đơn giản hóa quy trình đăng ký và thực hiện đề tài NCKH cấp trường, đồng thời ưu tiên hỗ trợ công bố quốc tế. Với mục tiêu nâng cao hiệu quả và tạo động lực cho các nhà nghiên cứu, UEH đã áp dụng chính sách miễn thuế nghiệm thu trước hội đồng đối với những đề tài có sản phẩm công bố quốc tế đạt tiêu chuẩn chất lượng cao. Song song với đó, trường thực hiện các chính sách hỗ trợ và khuyến khích tích cực đối với các nhà nghiên cứu trẻ, bao gồm sinh viên, học viên cao học và nghiên cứu sinh, nhằm tạo điều kiện thuận lợi để họ có thể công bố các kết quả nghiên cứu của mình trên các tạp chí khoa học quốc tế uy tín. Để khích lệ và ghi nhận những nỗ lực xuất sắc của đội ngũ nghiên cứu, UEH đã áp dụng chính sách tài trợ và khen thưởng cho các bài báo được công bố trên các tạp chí khoa học quốc tế uy tín, thuộc danh mục ISI, Scopus... Những nỗ lực này đã mang lại kết quả tích cực, thể hiện rõ nét qua thành tích xuất sắc trong năm 2019, khi UEH ghi nhận con số ấn tượng 82 bài báo được công bố trên các tạp chí khoa học quốc tế uy tín, thuộc danh mục ISI, SCI, SCIE. Sự ghi nhận và khen thưởng của Bộ Giáo dục và Đào tạo đối với thành tích này đã khẳng định vị thế và năng lực nghiên cứu của UEH. Theo quyết định của Bộ, UEH đã lọt vào Top 10 các trường đại học có số lượng bài báo công bố quốc tế nhiều nhất cả nước, cạnh tranh sòng phẳng với các trường đại học đa ngành và các trường đại học thuộc khối ngành kỹ thuật, sư phạm....

Để nâng cao chất lượng đào tạo và khẳng định vị thế quốc tế, Trường Đại học Mở Hà Nội luôn chú trọng phát triển hoạt động NCKH. Nhà trường đã

triển khai nhiều giải pháp nhằm khuyến khích cán bộ, giảng viên công bố bài báo quốc tế, bao gồm việc hỗ trợ tài chính, tổ chức các buổi chia sẻ kinh nghiệm và cung cấp kiến thức về phương pháp nghiên cứu tiên tiến. Dù đã đạt được những kết quả đáng ghi nhận, việc thực hiện mục tiêu về số lượng bài báo đăng tải trên kỷ yếu hội thảo và tạp chí khoa học quốc tế vẫn còn gặp nhiều khó khăn. Cán bộ, giảng viên nhà trường cần nỗ lực hơn nữa để đáp ứng yêu cầu đặt ra trong kế hoạch của Hiệu trưởng.

Cũng như Đại học Mở Hà Nội, trường Đại học Văn Lang triển khai khuyến khích giảng viên công bố nghiên cứu quốc tế. Nỗ lực này thể hiện qua việc hỗ trợ trực tiếp các tác giả, tổ chức các diễn đàn chia sẻ kinh nghiệm, cũng như đầu tư đào tạo nâng cao năng lực nghiên cứu và kỹ năng công bố khoa học quốc tế cho ĐNGV. Kết quả đạt được đáng ghi nhận với 55 bài báo khoa học công bố quốc tế trong giai đoạn 2013-2018, riêng năm 2018 đã có 15 bài được công bố....

Với trọng tâm chiến lược phát triển nguồn lực nghiên cứu, Đại học Huế đã khẳng định vị thế của mình trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học và công bố quốc tế. Bằng chứng rõ ràng cho sự nỗ lực không ngừng nghỉ là việc Đại học Huế đạt vị trí thứ 3.658 trên bảng xếp hạng Webometrics lần thứ nhất năm 2020, do Cybermetrics Labs thuộc Hội đồng nghiên cứu quốc gia Tây Ban Nha công bố. Kết quả này đánh dấu bước tiến đáng kể, với sự tăng trưởng ấn tượng 105 bậc so với bảng xếp hạng tháng 7/2019, đồng thời giữ vững vị trí thứ 7 trong bảng xếp hạng của Việt Nam. Thành tích đáng khích lệ này là minh chứng cho sự miệt mài, tận tâm của đội ngũ cán bộ, nhà khoa học Đại học Huế. Họ đã không ngừng nỗ lực, cống hiến hết mình cho công tác nghiên cứu khoa học và công bố kết quả trên các tạp chí uy tín quốc tế, đặc biệt là những công trình được chỉ định trong danh mục ISI/SCOPUS. Sự đầu tư đúng hướng của Đại học Huế vào lĩnh vực nghiên cứu khoa học đã mang lại những thành tựu đáng kể. Việc phát triển các nhóm nghiên cứu trọng điểm, tập trung thực hiện các đề tài nghiên cứu mang tầm vóc quốc gia, đồng thời triển khai các hợp đồng đặt hàng nghiên cứu khoa học từ Đại học Huế và các cấp, đã góp phần tạo nên những bước tiến vượt bậc. Đặc biệt, các nhóm nghiên cứu trọng điểm này là sự kết hợp hiệu quả giữa những chuyên gia đầu ngành, được kết nối đa ngành, hoạt động hiệu quả trong cả nghiên cứu khoa học và đào tạo. Nhờ đó, họ đã tạo ra những sản phẩm

khoa học công nghệ tiên tiến, đồng thời đủ năng lực để triển khai các nhiệm vụ khoa học và công nghệ cấp Bộ trở lên. Bên cạnh đó, Đại học Huế đang tập trung phát triển các nghiên cứu có tiềm năng thương mại hóa sản phẩm. Mục tiêu chiến lược này nhằm giải quyết vấn đề nguồn thu từ nghiên cứu khoa học, nâng mức thu từ lĩnh vực này lên khoảng 15 - 20%, tạo nên nguồn lực bền vững cho hoạt động nghiên cứu và phát triển....

2.2. Một số định hướng công bố quốc tế về NCKH cho cơ sở giáo dục nghề nghiệp.

Thứ nhất, cần ưu tiên tập trung các nhóm nghiên cứu mạnh, như Đại học Huế, tại cơ sở giáo dục nghề nghiệp. Yêu cầu đội ngũ cán bộ và nhà khoa học trong các nhóm này cần sở hữu trình độ chuyên môn sâu rộng và liên ngành để đảm đương các đề tài nghiên cứu mang tầm vóc quốc gia.

Thứ hai, tiếp tục ký kết hợp đồng NCKH với các nhà khoa học, giảng viên và sinh viên ở cơ sở giáo dục nghề nghiệp, ưu tiên những đề tài có tiềm năng ứng dụng thực tiễn và khả năng thương mại hóa, sẽ góp phần quan trọng trong việc tạo nguồn thu từ hoạt động NCKH cho cơ sở giáo dục nghề nghiệp.

Thứ ba, cần xây dựng chính sách khen thưởng và hỗ trợ phù hợp cho cán bộ, giảng viên, sinh viên có bài báo công bố quốc tế. Cụ thể, có thể áp dụng cơ chế tăng mức chi thưởng cho mỗi bài báo được đăng tải trên các tạp chí quốc tế uy tín như ISI/Scopus, tương tự như mô hình đã được triển khai thành công tại các trường Đại học Quốc tế (ĐHQG TP.HCM), Trường Đại học Kinh tế TP.HCM, Trường Đại học Ngoại thương.

Thứ tư, tiếp cận thường xuyên với các công trình nghiên cứu mới nhất trong lĩnh vực chuyên môn. Hoạt động này không chỉ góp phần nâng cao trình độ ngoại ngữ chuyên ngành, am hiểu cấu trúc bài viết mà còn là nền tảng vững chắc để đội ngũ cán bộ, nhà khoa học, giảng viên và sinh viên tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp trau dồi kỹ năng NCKH quốc tế hiệu quả.

Thứ năm, Thường xuyên tổ chức các buổi tọa đàm, hội thảo chuyên đề. Những diễn đàn này là nơi giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm quý báu từ các chuyên gia hàng đầu trong lĩnh vực công bố quốc tế. Ví dụ, Trường Đại học Văn Lang đã vinh dự đón tiếp PGS. TS. Nguyễn Xuân Hùng, một nhà khoa học uy tín với hơn 150 công bố quốc tế trên ISI, sở hữu hơn 4.400 trích dẫn và chỉ số H=41 theo Web of Science, hơn 6.000 trích dẫn và chỉ số H=48 theo Google Scholar,

cùng nhiều dự án quốc tế. Sự hiện diện của PGS.TS. Nguyễn Xuân Hùng tại buổi tọa đàm “Kinh nghiệm công bố bài báo khoa học và tham gia dự án quốc tế” đã mang đến những kiến thức thực tiễn, giúp giảng viên, sinh viên nhà trường hiểu rõ hơn hành trình công bố quốc tế, những thách thức cần vượt qua và phương thức để thành công.

Thứ sáu, Nâng tầm quốc tế hóa cho tạp chí giáo dục nghề nghiệp là một nhiệm vụ cấp thiết. Việc đổi mới nội dung bài viết, áp dụng tiêu chuẩn quốc tế trong khâu bình duyệt chuyên môn và kỹ năng biên tập là điều cần thiết. Bên cạnh đó, việc tăng cường hợp tác quốc tế thông qua các kênh trao đổi học thuật sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho cán bộ, nhà khoa học, giảng viên và sinh viên trong lĩnh vực giáo dục nghề nghiệp tiếp cận và công bố nghiên cứu với cộng đồng quốc tế.

Thứ bảy, Nâng cao chất lượng NCKH tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp bằng việc thành lập quỹ hỗ trợ, khuyến khích cán bộ giảng dạy, nghiên cứu viên có năng lực tham gia các dự án nghiên cứu hướng đến công bố quốc tế.

3. Kết luận

Nâng cao năng lực cạnh tranh của cơ sở giáo dục nghề nghiệp là mục tiêu chiến lược, đòi hỏi việc công bố NCKH quốc tế trở thành xu hướng tất yếu. Nỗ lực đưa các thành tựu nghiên cứu, kiến thức mới của cơ sở giáo dục nghề nghiệp Việt Nam ra tầm quốc tế, vượt qua giới hạn địa lý và rào cản ngôn ngữ là một nhiệm vụ cấp bách. Để đạt được mục tiêu này, cần có những giải pháp đồng bộ, tầm nhìn dài hạn và chiến lược phát triển bài bản về NCKH.

Tài liệu tham khảo

[1] Phạm Quang Minh - Nguyễn Văn Chính (2019). *Giải pháp thúc đẩy công bố quốc tế trong KHXH&NV?*, Khai thác từ <https://tiasang.com.vn>, Truy cập ngày 18/02/2019.

[2] Dân trí (2019). *10 năm, số lượng công bố quốc tế của Việt Nam tăng gần 5 lần*, Khai thác từ <https://dantri.com.vn>, Truy cập ngày 5/01/2019.

[3] Đại học Huế (2020). *Thêm nhóm nghiên cứu mạnh, thêm thành tựu quốc tế*, Khai thác từ <http://tuyensinh.hueuni.edu.vn>, Truy cập ngày 05/03/2020.

[4] Báo điện tử Đại biểu Nhân dân (2024). *Năm 2024, liệu Việt Nam có vượt mốc 20.000 công bố quốc tế?*, Khai thác từ <https://daibieunhandan.vn/nam-2024-lieu-viet-nam-co-vuot-moc-20-000-cong-bo-quoc-te-post383645.html>, Truy cập ngày 09/8/2024.